

रतीनांप्रीतिसुखानां वसुमत्यः धनवत्यः धनलाभगर्वितं यत्प्रीतिसुखं तदेव महदित्यर्थः ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ २० ॥ एवं विद्वान् विश्वैश्वर्यं प्राप्नोतीत्युक्तं इदानीं विद्वत्त्वप्राप्तिसाधनाभ्याह अहिंसेति ॥ २१ ॥ शब्दलक्षणमित्यादयो दृष्टांताः ॥ २२ ॥ भारतीपरकीयाविद्यास्वरव्यंजनसंस्कारवतीशब्देनैवलक्ष्यते ॥ २३ ॥ विधेयमाह मनस इति इदं कर्तव्यं न वेत्यादिर्विचारश्चिंतातयामनोनामकं तत्त्वं लक्ष्यते चिंतापिबुद्ध्यापरीक्ष्यते व्यवस्यति निश्चिनोति ॥ २४ ॥ एतदेवाह बुद्धिर्हीति व्यवसायेन इदमित्थमेवेति निश्चयेन मनसश्चित्तस्य ध्यानं लोकतः शास्त्रतोवानुभूतस्य विषयस्य पुनः पुनरुद्धोदके सत्यसति वाय

उमादेवीं विजानीध्वं नारीणामुत्तमां शुभां ॥ रतीनां वसुमत्यस्तु स्त्रीणामप्सरसस्तथा ॥ १६ ॥ धर्मकामाश्च राजानो ब्राह्मणा धर्मसेतवः ॥ तस्माद्राजा द्विजातीनां प्रयते तस्मरक्षणे ॥ १७ ॥ राज्ञां हि विषये येषामवसीदंति साधवः ॥ हीनास्ते स्वगुणैः सर्वैः प्रेत्य चोन्मार्गगामिनः ॥ १८ ॥ राज्ञां हि विषये येषां साधवः परिरक्षिताः ॥ ते स्मिँल्लोके प्रमोदंते सुखं प्रेत्य च भुंजते ॥ १९ ॥ प्राप्नुवंति महात्मान इति वित्तद्विजर्षभाः ॥ अत ऊर्ध्वं प्रवक्ष्यामि नियतं धर्मलक्षणं ॥ २० ॥ अहिंसा परमोधर्मो हिंसा चाधर्मलक्षणा ॥ प्रकाशलक्षणा देवामनुष्याः कर्मलक्षणाः ॥ २१ ॥ शब्दलक्षणमाकाशं वायुस्तु स्पर्शलक्षणः ॥ ज्योतिषां लक्षणं रूपमापश्चरसलक्षणाः ॥ २२ ॥ धारिणी सर्वभूतानां पृथिवी गंधलक्षणा ॥ स्वरव्यंजनसंस्कारा भारतीशब्दलक्षणा ॥ २३ ॥ मनसो लक्षणं चिंता चिंतोक्ता बुद्धिलक्षणा ॥ मनसा चिंति तानर्थान् बुद्ध्या चेहव्यवस्यति ॥ २४ ॥ बुद्धिर्हि व्यवसायेन लक्ष्यते नात्र संशयः ॥ लक्षणं मनसो ध्यानमव्यक्तं साधुलक्षणं ॥ २५ ॥ प्रवृत्तिलक्षणो योगो ज्ञानं संन्यासलक्षणं ॥ तस्माज्ज्ञानं पुरस्कृत्य संन्यसेद्दिह बुद्धिमान् ॥ २६ ॥ संन्यासी ज्ञानसंयुक्तः प्राप्नोति परमां गतिं ॥ अतीतो द्वंद्वमभ्येतितमो मृत्युजरातिगः ॥ २७ ॥ धर्मलक्षणसंयुक्तमुक्तं वो विधिवन्मया ॥ गुणानां ग्रहणं सम्यग्वक्ष्याम्यहमतः परं ॥ २८ ॥ पार्थिवो यस्तु गंधो वै घ्राणेन हि स गृह्यते ॥ घ्राणस्थश्च तथा वायुर्गंधज्ञाने विधीयते ॥ २९ ॥ अपां धातूरसो नित्यं जिह्वा स तु गृह्यते ॥ जिह्वास्थश्च तथा सोमो रसज्ञाने विधीयते ॥ ३० ॥ ज्योतिषश्च गुणो रूपं च क्षुपातश्च गृह्यते ॥ चक्षुःस्थश्च सदा दित्यो रूपज्ञाने विधीयते ॥ ३१ ॥ वायव्यस्तु सदा स्पर्शस्त्वचा प्रज्ञायते च सः ॥ त्वक्स्थश्चैव सदा वायुः स्पर्शने स विधीयते ॥ ३२ ॥

स्फुरणं तच्चित्तस्य लक्षणं ॥ एवं मनो बुद्धिचित्तानां व्यक्तानि लक्षणान्युक्तानि साप्नोतीति साधुः पुरुषस्तस्य लक्षणमव्यक्तं न केन चिदसौ व्यज्यते ॥ २५ ॥ एवं मन आदिभ्यो विवेचितस्य पुरुषस्याधिगमोपायमाह कर्मनिदापूर्वकं प्रवृत्तीति योगः कर्माणि ॥ २६ ॥ द्वंद्वमानापमानादि अतीतो तिकांतः ॥ २७ ॥ गुणानां भूतेंद्रियादीनां धर्मस्वरूपं लक्षणानि संयुक्तं संयोगाश्च तेषां समाहारो धर्मलक्षणसंयुक्तं धर्मः सुषिरत्वादिकं लक्षणं शब्दादिकं संयुक्तं अन्योन्यव्यतिषक्तत्वं इदानीं तेषां ग्रहणं कथादेव तथानुगृहीतेन केन करणेन को वा गुणो गृह्यते इति वक्ष्यते ॥ २८ ॥ पार्थिव इति विधीयते अनुग्रहं कार्यते ॥ २९ ॥ धातुः सारः रसरूपः ॥ ३० ॥ ३१ ॥ ३२ ॥